

## ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ

*У статті викладено положення стосовно інформаційного забезпечення підготовки майбутніх фахівців водного транспорту. Обґрунтовано необхідність і доцільність використання інформаційних технологій, зокрема сучасних програмних продуктів, у ході їх підготовки. Визначено сутність інформаційного забезпечення діяльності викладача та студента в навчальному процесі.*

**Ключові слова:** інформаційне забезпечення, програмні продукти, програмне забезпечення, інформаційні технології, фахівці водного транспорту.

*В статті изложены положения, касающиеся информационного обеспечения подготовки будущих специалистов водного транспорта. Обоснована необходимость и целесообразность использования информационных технологий, в частности современных программных продуктов, в ходе их подготовки. Определена сущность информационного обеспечения деятельности преподавателя и студента в учебном процессе.*

**Ключевые слова:** информационное обеспечение, программные продукты, программное обеспечение, информационные технологии, специалисты водного транспорта.

*The article sets out provisions concerning information support training of future specialists of water transport. The author substantiates the necessity and appropriateness of the use of information technologies, including advanced software products in the preparation of future specialists of water transport. The essence of the information activities of the teacher and the student in the learning process.*

**Key words:** information security, software products, software, information technology, specialists of water transport.

**Постановка проблеми.** В сучасних умовах глобалізації суспільства характерною особливістю є не лише процеси інтеграції, а й активне впровадження комп'ютерних технологій. Перехід людства до інформаційного суспільства підвищує якісні вимоги до кваліфікації будь-якого працівника. Розвиток сучасної системи вищої освіти, що відбувається в умовах інформатизації суспільства, характеризується динамізмом, використанням різноманітних освітніх технологій, інноваційних методів та організаційних форм навчання. У зв'язку із широким використанням інформаційних технологій у транспортній галузі підготовка висококваліфікованих фахівців водно-

го транспорту вимагає нових підходів у викладанні відповідних дисциплін, за яких формування знань у галузі спеціалізації має поєднуватися з набуттям практичних навичок роботи на комп'ютерах під час вирішення професійних завдань.

У ході реалізації інноваційних підходів у системі освіти важлива роль відведена тенденціям розвитку науково-технічного прогресу: прискорюється процес формування і накопичення людством нових знань – бази розвитку науки і техніки; з'являються проблеми управління на основі широкого використання комунікаційних мереж і нових інформаційних технологій; поширюються інноваційні тенденції в усіх галузях економіки; спостерігається значна динамічність народного господарства, а його технологічна оновлюваність з урахуванням попиту споживачів має знайти відображення в змісті навчання і підготовки майбутніх фахівців водного транспорту.

**Аналіз наукових досліджень і публікацій.** Питанню інформаційного забезпечення освітнього процесу присвячено чимало наукових праць як зарубіжних, так і вітчизняних учених: Дж. Х. Андервуд [7], Т. Джонс [6], Дж. Хіггіс [6], С. А. Бобонець [1], О. Є. Висоцька [2], Є. В. Єфімова [5], П. І. Образцов [3], Е. Г. Скибицький [4], Є. В. Ширшов [5] та ін. Аналіз науково-педагогічної літератури показує, що розвиток системи вищої освіти на етапі інформатизації суспільства обумовлений процесами інтеграції змісту та технологій навчання. Їх упровадження у сферу освітньої діяльності дозволяє здійснювати передачу накопиченого людством соціального досвіду на новому якісному рівні, зокрема взаємодія викладачів зі студентами у процесі навчання має бути більш ефективною.

**Метою статті** є визначення необхідності використання інформаційних технологій, зокрема сучасних програмних продуктів, у ході підготовки майбутніх фахівців водного транспорту.

**Виклад основного матеріалу.** Як уже зазначалося, особливої актуальності в галузі водного транспорту набуває сьогодні питання підготовки кадрів нової формації. Досягти високого професіоналізму, вміння самостійно приймати обґрунтовані й ефективні рішення нині неможливо без оволодіння методами інформаційно-комп'ютерних технологій, використання програм, призначених для автоматизації фахових завдань. На сучасному етапі недостатньо використовувати комп'ютер лише для автоматизації своєї професійної діяльності, необхідно розуміти всю системно-інформаційну картину світу. Її основою можуть стати знання про інформаційне середовище,

закони її функціонування, вміння орієнтуватися в інформаційних потоках. Важливу роль у формуванні інформаційної культури відіграє освіта, основна мета якої – формувати нового фахівця інформаційного співтовариства, вироблення в нього таких умінь і навичок, як: диференціація інформації; виокремлення значущої інформації та її використання; визначення критеріїв оцінки інформації. Лише завдяки цьому можна говорити про конкурентоспроможного і професійно-мобільного фахівця, який вільно орієнтується в сучасному інформаційному світі.

При виборі професійного програмного забезпечення для навчання майбутніх фахівців водного транспорту необхідно враховувати популярність програм, відповідність програмного забезпечення сучасному рівню інформаційних технологій, а також можливі тенденції його розвитку в майбутньому [7, с. 96].

Світ комп'ютерних технологій – це надзвичайно мінливий світ. Будь-який запас знань і вмінь, якщо він не поповнюється постійно, досить швидко знецінюється. У зв'язку з цим необхідно стимулювати студентів до самостійного вивчення нових програмних продуктів, навчити їх користуватися документацією, що додається до кожної нової програми, де докладно описано всі наявні можливості того чи іншого програмного продукту. Інакше кажучи, цінні не ті знання, які можуть застаріти після закінчення навчання, а ті навички, які дозволять отримати нові знання в будь-який момент.

На нашу думку, викладач найперше повинен акцентувати увагу студентів на роботі з первинними документами. Необхідно простежити за правильністю та послідовністю їх оформлення, показати взаємозв'язок між окремими документами, навчити користувачів на основі наявної інформації здійснювати аналіз своєї роботи.

У зв'язку з тим, що зазвичай рівень комп'ютерної підготовки та швидкість виконання завдань у студентів різні, теоретичний матеріал доцільно презентувати у вигляді модулів, об'єднавши кілька невеликих взаємопов'язаних тем. У ході навчання за допомогою цього методу специфічною є роль викладача, яка проявляється не у виборі того чи іншого шляху викладання матеріалу, а в способі структурування та організації знань. Така організація занять дозволить кожному студентові працювати в зручному для нього темпі, зокрема більш підготовлені студенти, використовуючи навчальний посібник, можуть самостійно виконувати завдання. При цьому викладач приділятиме більше уваги студентам з нижчим рівнем підготовки. Основна функція педагога у ході таких занять – не виклад навчальної інформації, а надання консультативної допомоги.

Відзначимо, що основна перевага інформаційно-освітнього продукту полягає в тому, що він може містити значний обсяг інформації, при цьому має бути організований таким чином, щоб будь-який студент міг легко в ньому розібратися. Це досягається завдяки стандартним прийомам: використанню меню, гіперпосилань, довідкової системи.

Однак відсутність науково-методичного забезпечення в галузі створення електронних засобів навчання призвело до того, що розробники використовують різні методики створення навчальних програм. Це не завжди добре відбивається на якості навчального продукту, адже більшість із них являють собою

набір слайдів і презентацій, які недостатньою мірою відповідають потребам користувачів у зв'язку з відсутністю гнучкої системи пошуку, переходів, можливості аналізу інформації. Такий підхід не відповідає традиційному поняттю підручника – основного засобу навчання. Традиційній формі навчання притаманні такі недоліки:

- недостатня ілюстративність класичних підручників;
- пошук інформації – тривалий і трудомісткий процес;
- відсутність ефективних способів перевірки знань студента призводить до того, що контроль над процесом засвоєння матеріалу може здійснюватися лише викладачем.

Інформаційні технології змінюють характер розвитку, набуття і поширення знань, відкривають можливості для оновлення змісту навчання та методів викладання. Вони дають змогу модернізувати старі форми навчання і впроваджувати нові технології, наприклад:

- створення навчально-методичних комплексів та електронних підручників для організації навчального процесу з урахуванням індивідуальної траєкторії засвоєння знань;
- організація самостійної роботи студентів;
- контроль засвоєння знань та атестація студентів із пройдених тем;
- проектування з використанням програм автоматизації;
- організація дистанційного навчання [4, с. 106].

Таким чином, інформаційне забезпечення доцільно розглядати з позицій широкого використання в освітньому процесі вищої школи інформаційних засобів та інформаційної продукції навчального призначення, а також сучасних технологій навчання. Відповідно, інформаційне забезпечення діяльності викладача включає:

- електронні навчальні матеріали;
- методичні вказівки на проведення всіх видів занять;
- дидактичні матеріали;
- матеріали і вказівки на проведення всіх видів контролю.

Інформаційному забезпеченню діяльності майбутніх фахівців водного транспорту відводиться одна з основних ролей щодо активізації творчої самостійної роботи студентів, розвитку творчого мислення з урахуванням індивідуальних особливостей, забезпечення можливості вибору способів навчання залежно від цілей і складності розв'язуваних навчальних завдань.

Інформаційне забезпечення діяльності студента включає:

- комп'ютеризований підручник, навчальні та навчально-методичні посібники, інформаційно-комунікаційні системи;
- методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи;
- завдання і рекомендації для проведення комп'ютерного практикуму з використанням спеціалізованих програмних продуктів;
- методичні рекомендації та завдання для написання курсової роботи;
- методичні рекомендації з підготовки до іспиту [1, с. 86].

Отже, для активізації професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців водного транспорту важливий якісно новий підхід до організації процесу навчання. Так, для навчання студентів роботі зі спеціалізованими програмами необхідно розробити специфічні навчальні програми, навчально-методичні посібники, що містять певний обсяг теоретичних знань та орієнтують студентів на максимально широке «охоплення» практичних прийомів і навичок роботи з програмними продуктами.

**Висновки.** Інформаційному забезпеченню підготовки майбутніх фахівців водного транспорту відводиться одна з основних ролей щодо активізації: творчої самостійної роботи студентів; управління пізнавальною діяльністю майбутніх фахівців у ході поетапного досягнення цілей навчання; розвитку творчого мислення з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента; забезпечення можливості вибору способів навчання залежно від цілей і складності поставлених навчальних завдань. Також відзначимо, що для підготовки висококваліфікованих фахівців необхідні тісні контакти з фірмами-виробниками програмних продуктів, що пов'язано з надзвичайно швидким розвитком інформаційних технологій. Співпраця із суб'єктами ринку інформаційних технологій надасть можливість навчальним закладам володіти інформацією щодо всіх змін та використовувати в навчальному процесі сучасні програмні продукти й технології.

Дослідження комплексного використання інформаційного та технологічного забезпечення при вивченні навчальних дисциплін у ході підготовки майбутніх фахівців водного транспорту дозволяє зробити висновок про те, що цей підхід в умовах інформатизації вищої школи заслуговує на увагу та сприятиме подальшим розвідкам з означеного питання.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бобонец С. А. Информационное обеспечение образовательного процесса в условиях информатизации общества / С. А. Бобонец, А. В. Костюк // Совершенствование и внедрение ИТ-технологий в деятельности органов внутренних дел Российской Федерации. – 2012. – С. 85–87.
2. Висоцька О. Є. Відкрита освіта як чинник випереджаючого розвитку суспільства [Електронний ресурс] / О. Є. Висоцька. – Режим доступу : [http://virtkafedra.ucoz.ua/el\\_gurnal/pages/vyp7/konf1/Vysocka.pdf](http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Vysocka.pdf).
3. Образцов П. И. Информационная технология обучения как средство повышения эффективности педагогической деятельности в высшей школе : сборник научных докладов межвузовской научно-методической конференции / П. И. Образцов. – М. : СГУ, 2002. – С. 173–178.
4. Скибицкий Э. Г. Дистанционное обучение: теоретико-методологические основы / Э. Г. Скибицкий, А. Г. Шабанов. – Новосибирск : СИФБД, СГА, 2004. – 304 с.
5. Ширшов Е. В. Организация учебной деятельности в вузе на основе информационно-образовательных технологий / Е. В. Ширшов, Е. В. Ефимова. – Архангельск : АГТУ, 2006. – 208 с.
6. Higgins J. Computers in Language Learning / J. Higgins, T. Johns. – Wesley : Collins ELT, 1985. – 420 p.
7. Underwood J. H. Linguistics, Computers and the Language Teacher: A Communicative Approach / J. H. Underwood. – Tokyo : Newbury House Publishers, 1984. – 109 p.

Дата надходження до редакції: 16.02.2017 р.